

עין משפט
גד מצוה

מג:

אמר רבא דא שנו בו, יש גירסא אחרת בספרים לצד גירסת הקונטרס: **בבהמה אסור באכילה**. פי' בקונטרס דלא מהני ליה שחיטה מטעם נפל משמע דליירי כשינא לאויר העולם ואי אפשר לומר כן דכפ' המפלת (נדה דף כד.) מוקי לה

בנמאל צמעי אמו דלא מיסתרי לרצ צשחיתת אמו ושמואל פליג עליה התם ושרי ליה צשחיתת אמו אצל ינא לאויר אסור אפילו לשמואל ופרין רצ שימי התם ממתני' דהכא ופירש שם בקונטרס ים אחרוייהו פריך לרצ ושמואל דהך ר' חנינא בן אבטיגנוס גבי מומי צהמה ים מתניא ומיפסל ליה לגצוה מכלל דלהדיט שרי והקשה עליו ר"ת דצדהיא תני ליה הכא גבי מומי אדס אלא לרצ דוקא פריך דאמר צאשה אינו ולד ט' [אלנמא] דלא חיי ומדפסל ליה הכא לעצודה מכלל דחיי וכן משמע דלרצ דוקא פריך: ים **סבי** שמש. מפרש בגמרא סני שמש כדפי' בקונטרס שזנא את השמש ואינו יכול לראות מקום שהחמה זורחת שם ים וכי הוא לשון ים חסורי שמש שנמנע ממנו אור השמש: **וישגשרו** מבני ריסי עיניו. משמע שקורא ריס לשערות שרגלים להיות נושרין מרוב דמעה כי ההוא דרצן גמליאל צחלק (סנהדרין דף קד:) גבי צכה צככה וימינן דקרי ריס עור המקיף את העין כי ההוא דפקקין דלעיל (דף נה.) ריס שנקב ושנסק ומפרש תורה צדא דעיניה: מחוי

א"ר יוחנן הקרחנין והננסין והובלגנין פסולין לפי שאינן שוה בזרעו של אהרן קרחנין תנינא ננסין תנינא ט' והבלגנין איצטריך ליה ט' לאשמועינן ומהו דתימא משום מראית העין והא כל היכא דאיכא משום מראית העין ט' איתנא קתני **וישגשרו** ריסי עיניו פסול מפני מראית העין מהו דתימא תני חדא וה"ה לכולהו והא כל היכא דאיכא ט' מיהדר ומיתנא (ב) ט' קא הדר ותני יושגטילו שיניו פסול משום מראית העין אלא לאפוקי מהא דתניא דתניא הקרחנין והננסין והובלגנין כשרים ולא אמרו פסול אלא משום מראית העין מאן האי תנא ר' יהודה היא דתניא ר' יהודה אומר **הכהנים** לרבות הקרחנין: **מתני'** אין לו גבינן (ג) או אין לו אלא גבין אחד זהו גבן ט' האמור בתורה רבי דוסא אומר (ד) **שגבינן** שוכבין רבי ט' חנינא בן אנטיגנוס אומר שיש לו שני גבין ושתי שדראות: **גמ'** וגבן דאין לו משמע ורמינהו גבן שיש לו גבינן הרבה אין לו גבינן או אין לו אלא גבין אחד מנין ת"ל **או** גבן אמר רבא זהו מדרש או גבן: רבי דוסא אומר כו': למימרא דחיי והא איתמר ט' המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב ט' באשה אינו וולד **בבהמה** אסור באכילה כבר רמא ניהליה רב שימי בר חייא לרב וא"ל ט' שימי את אלא בשדרתו עקומה: **מתני'** **החרום** פסול איזהו חרום הכוחל שתי עיניו כאחת שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה רואה את החדר ואת העלייה כאחד סבי שמש ט' והזגדן והצירן ושגשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין: **גמ'** ת"ר חרום לשחוטמו שקוע חוטמו סולד חוטמו בולם חוטמו גומף מנין ת"ל **או** חרום ר' יוסי אומר אין חרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגת אע"פ

תנא אסא. דלא פסיל להו אלא משום מראית העין וקמ"ל רבי יוחנן דהלכתא כמתניתין דפסלא להו משום דאין שוין בזרעו של אהרן: **הכהנים**. וערכו צני אהרן הכהנים (ויקרא ב): **לניסו אס הקדמינס**. שכשרים לעצודה. על פסוק זה מלאמה צבורת כהנים נויקרא פקדן: **בתנאי' גניינס**. שורליל"ש: **שגנינן** שוכנין. ששערות גניינו גדולים ומוטלין על ים פניו: **גמ'** **גניינס** הרבה. ששני גבות עיניו מלטפרות ואין הפרש חלק צין זו לזו: **זהו מדרש** או **גבן**. והכי קאמר ים זהו או גבן האמור בצורה (ויקרא כה). ור' דוסא פליג עליה ולא דריש או: **למימרא דחיי**. מי שיש לו צ' גבין ושתי שדראות דפסיל ים ר' חנינא בן אבטיגנוס: אינו וולד. ואינה טמאה לידה: **אסור באכילה**. כנצילה דנפל הוא וכמת דמי ולא מהניא ליה שחיטה: **דבר רמא ניהליה**. צמסכת נדה [נד].: **שימי** אס. חסס גדול כמותק ים אינו יודע לתרץ **מתני'** דמשמע חיי לאו צשני ים גבנין ממס קאמר אלא ששדרתו עקומה וי ומיחיו כגבין ושדראות הרבה וכי קאמינא אלא צשני גבין ממס: **בתנאי'** **לא הכוחל כחש**. שאין לו כלל חוטס צין שמי עיניו וכשהוא כוחל עיניו צמכמחל יכול למשוך צמכמחל מעין לעין ואין החוטס מעוכני: **שפי עיניו למעלה**. כדמפרש בגמרא [מד].: **שפי שמש**. שאינו יכול להסתכל כנגד החמה: **וגדן וליירן**. מפרש בגמ' [שס].: **ריסי עיניו**. שערות שצצבת עיניו. מפני מראית העין. אנשרו ריסי עיניו קאי: **גמ'** **שקוע**. למעלה צין עיניו: **סולה**. רטיי"ה שקצר צאורכו: **גולס**. נסתמו נקציו: **נוטף**. ארוך ותלוי מלמטה משפתו: **ספלגסא**. יותר מדאי אחרת (ס) אע"פ שאינו משוקע כל כך הוי חרוס: דחויין

קא הדר ותני מלמד דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו. ומאי קמ"ל ר' יוחנן: אלא הא קמ"ל לאפוקי מהאי תנא כו': הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקרחנין: אין לו גבינן. גבות עינים: כל שגביניו שוכבין. שהן גדולות ותלויות על עיניו: רבא אמר זהו גבין האמור בתורה דקאמר זהו מדרש זהו גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבין אחד: באשה אינו ולד. דלא חיי: בששדרתו עקומה צמיתחזאי כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנינא כל שיש בו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אצל ב' שדרות ממש לא: חוטמו שקוע. בין עיניו: שוכבין ראש וטוטמו למעלה: בולם. שסתומין נקבי חוטמיו: אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי למעלה:

מומין אלו פרק שביעי בבורות

מאי אינא. צין כהן הנפסל צמוס גמור לכהן הנפסל משום שאין שוה בזרעו של אהרן דהיינו כילון וליפתן וכל הכן: **משום מראיס העין**. ים כגון הכן דקחשיצ צמתני' משום מראית העין שמאוסין לראות כגון שנשרו ריסי עיניו ושנטלו שיניו: **עשה**. מי שאינו שוה בזרעו של אהרן עובר צעשה אס צעב דהכי משמע השוה שזרע אהרן הוי כהן ויעבדו שאינו שוה לא יעבדו ולאו הבא מכלל עשה עשה: **לאכלא**. לכסוי של חזית ט' (מלמעלה) שחד מלמעלה ורובצ מלמטה ותצירו צנסהדרין צפ' זה צורר לו אחד (דף כח:) כי אכלא לדנא: **לגדגדיא** **דליפסא**. לראש הלפת שראשה רחצ והולכת וכלה למטה: **צאמצע** **הראש**. שראשו צולט לאחוריו כלפניו: **למקבא**. לקרדוס שערפו עגול וקצר צרוחצ: **שקוט מלפניו**. שראשו צולט משופע מלפניו צאלכסון כעין לו של נגר שקורין צשגוי"ג: **מאחוריו**. שגובה ראשו חסר ים מאחוריו: **שקיל פיסא**. שגראה כמי שניטל ממנו חתיכה: **דחציא מיתנא**. שראשו מוטל צין כתפיו דומה כמי שראשו שמוט מלפניו צאלכסון כעין לו של נגר שקורין צשגוי"ג: **מאחוריו**. שגובה ראשו חסר ים מאחוריו: **שקיל פיסא**. שגראה כמי שניטל ממנו חתיכה: **דחציא מיתנא**. שראשו מוטל צין כתפיו דומה כמי שראשו שמוט מלפניו צאלכסון כעין לו של נגר שקורין צשגוי"ד: **קקורא**. חתיכה: **לא שנו אלא שאין לו**. שטיה של שער מקפת מאוזן לאזן לאחוריו ויש לו לפניו: **אצל יש לו** לאחוריו ולפניו כשר וכל שכן שיש לו לאחוריו ואין לו לפניו. דטפי הוי נוי צשיס לו לאחוריו ולא לפניו יותר מכשיס לו סביב כל הראש וצאמצע הוי קרח: **ואינא דמסני לה אסיפא**. דמתני' לא שנו דיש לו כשר אלא שיש לו לאחוריו ציטה מקפת מאוזן לאזין ולא לפניו אצל יש לו נמי לפניו פסול וכ"ש שאין לו כלל: **וצלגנין**. שעייניהם צזות חוללות מים: **ננסין פנינא**. צמתני' [מה]. הקפס והננסין והררש: **וצלגניס אינטירכא** **ליס**. דלא תקן: ים ומהו **דסימא** כו'.

כלומר והכן נמי אינטריכו דמהו דתימא אלא דפסיל להו צמתניתין משום מראית העין פסיל להו ולא עצבו צעשה אי פלחי להכי אשמעיעין רבי יוחנן דמשום שאינו שוה בזרעו של אהרן: **ריסי עיניו**. שער שצצבת העין: **והוא** **הדין** **לנולוה**. מצבלי חטרות ואלין ט' דקד"א הא דאסיקנא ממני שאינו שוה בזרעו של אהרן לעיל לא קאי אלא אכילון וליפתן ומקנן והכן דצבא קמיימא: **והא כל היכא דאינא אחריתי משום מראיס העין דדר סני ליה דקסני סיפא ושניעטו שיניו כו'**. ומהיכא ידענא דרישא דתנא מראית העין לא קאי אלא אנשרו ריסי עיניו דאי אכילוה קאי למא ליה למיהדר ומיתנא. אלא הא דאמא ר' יוחנן: **לאפוקי מהאי קא הדר ותני מלמד** דלא אמרינן תנא חדא וה"ה לכולהו. ומאי קמ"ל ר' יוחנן: אלא הא קמ"ל לאפוקי מהאי תנא כו': הכהנים. והקריבו בני אהרן ואמאי כתיב הכהנים לרבות את הקרחנין: אין לו גבינן. גבות עינים: כל שגביניו שוכבין. שהן גדולות ותלויות על עיניו: רבא אמר זהו גבין האמור בתורה דקאמר זהו מדרש זהו גבן האמור בתורה כלומר דמאו מרבי אין לו אלא גבין אחד: באשה אינו ולד. דלא חיי: בששדרתו עקומה צמיתחזאי כשתי שדרות. והיינו דקאמר ר' חנינא כל שיש בו ב' גבין וב' שדרות הוי מום אצל ב' שדרות ממש לא: חוטמו שקוע. בין עיניו: שוכבין ראש וטוטמו למעלה: בולם. שסתומין נקבי חוטמיו: אמרו לו הפלגתה. כלומר חלקתה על דברי חכמים כלומר דרבנן סברי למעלה:

מסורת הש"ס

(א) [גני ר"ג ורש"י למקבא], (ב) [גני העין קדקדא פי' מלמלן, (ג) [לקמן מה.], (ד) צ"ל מיתנא דקמני ושנטשו כי צ"ק, (ה) צ"ל דקא דהר כי צ"ק, (ו) נדה כד., (ז) [נדה כד.], (ח) [נמחות כט. עמש"ש עה"צ], (ט) [נמשה צממיות אי' ווגדוס ח"ל הרב מברטנור' וגדוס דוב גלשון רומי שניס וכי' וכן גי' העין ערך וגדוס], (י) צ"ק מ"ז, (יא) צ"ל דקד"א הא דאסיקין לעיל ממני שאינו כו' של אהרן לא קאי כי צ"ק, ט' נקא,

תורה אור השלם

1. אף א"ל הפרקת לא קבא ואל הנובח לא יגש בו מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני י מקדשם:

ויקרא כא כג 2. וְתָרְכוּ בְנֵי אֶהֱרֹן וְהַכֹּהֲנִים אֶת הַתְּהֻמִּים אֶת הָרִאשׁ וְאֶת הַפָּדִי עַל הָעֲצִיבִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:

ויקרא א ח 3. או גבן או דק או תבלל בעינו או קרב או ילפת או מרחח אשך: ויקרא כא כ 4. כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש עזר או פסח או קרבן או שרצת:

ויקרא כא יח

הגהות הב"ח

(ב) גבי' דדמי רישיה לגלגלידא דליפתא: (ג) שם דאיכא כיהדר ומיתנא ושניטלו צל"ל ומיתנא קא דהר ומני נמקח: (א) שם צמסנה אין לו גבינן אין צל"ל ומיתנא או נמקח: (ד) שם רבי דוסא אומר לא שגביניו שוכבין ר' מיעל בן אבטיגנוס אומר מי שיש ד"ה הפלגת שיש: (ה) רש"י ד"ה הפלגת שיש: (ו) מדאי אמרת אלא אע"פ:

מוסף רש"י

בבהמה אסור באכילה. אס נשחט אמו ומנא צמטיה, וכל שכן אף לאויר העולם, דנפל הוא ונגלה (נדה כד.). שימי את. אמה הוא המקשה: ט' צמטיה (נמוח) (כח.) אמה שאינה חסס גדול ומקשה לו דבר זה, ויש לאמרים רב לא היה זוקק עיניו אלא צסכנן לא שעה משום צניעות (שם ק.) צמטה דומקין אשמתן דמיהדר ליה רב הכי שימי את, וגרלה עניני משום דבר בריה הוא וקאמר ליה הכי משום צמיתותיה, כלומר אמה יודע להשיגני, ואני שמעתי שמדת צניעות ליה צו צרב שלא היה זוקק עיניו למעלה הלבן לא היה מצוי, ולא נהירא לו, שהרי לא מציו שאלמר רב כך לאס אדס אלא ליה אמר כן צמטה מקומה, כאן וצממות (שס.) עוד שמעתי משום דמריק כוס דומקין ליה כי היא דאמר (מענית ט.) יחמנא לישינא מכסופיה דרב שימי, ולא היה דהתם רב שימי כר אשי הוא דומקין ליה לרב פסא (נדה כד.).

רבינו גרשום (המשך)

קמ"ל משום דשאינו שוה בזרעו של אהרן: ואמאי מספקא לן דמשום מראית העין: מהו דתימא תנא חדא. משום מראית העין וה"ה לכולהו להכי קמ"ל ר' יוחנן דמשום דאינו שוה הוא: והכי מצ"ל למימר תני חדא וה"ה לכולהו. והא כל היכא דאיכא למיהדר ומיתנא משום מראית העין

ב א מיי פ"ח מהל' ציאת מקדש ה"ל"ב
ב [מיי שם ה"ל"ב]:
ג ג מיי שם ה"ל"ב:
ד ד מיי שם ה"ל"ב:
ה ה מיי שם ה"ל"ב:
ו ו מיי שם ה"ל"ב:
ז ז מיי שם ה"ל"ב:
ח ט מיי פ"י מהל' אסורי ציאה ה"ל"א:
ט י מיי פ"א מהל' מאכלות אסורות ה"ו טוש"פ י"ד:
י יו ספי' ו':
י ב ל מיי פ"ח מהל' ציאת מקדש ה"ל"ב:

לעני רש"י

בשגוי"ג [בשימגורין]. כלי של נגר שחורץ משני צידיו.

אשלווישר"ד [אישלווישר"ד]. לנקוע. שורצויל"ש. בבת-עניים. רטיי"ה. מכורן.

שיטה מקובצת

א' איכא בינייהו משום: ט' רישיה לגולגלידא: ג' תנא. גליין פי' עזר מום אחר ים (א) שלא נזכר בששנה: ז' מאחוריו תנא שקוט מלפניו וספי' מאחוריו כדאמרי: ט' פליגי דפסלי כי: ז' אלא שיש לו בין לפניו ובין לאחוריו אבל אין לו כלל כשר וכ"ש שיש לו כו' אבל רש"י לא גריס כן: ז' לאחוריו וכ"ש שאין לו: ט' ליה ואשמועינן ובלוגנין. אלא כהלא איצטריכא מהו דתימא משום מראית העין כך הנוסחא בדפוס ותיצראה ויב' ס"א ליה לאשמועינן מהו דתימא משום מראית העין כו' וכן גריס רש"י והוא תגראט אשר בדפוס: ט' לאחוריו קתני להו: ז' דאיכא למחר: [א] גבן עיין בערוך ערך גבן שני ושל"שי: ים העין כל תרי כגון נמקח: ים חסר ס"א חזרו מאחוריו: ים מה"ד מהו: ט' עין עליו ענינה: ט' קאמר מהני והו: ים דפסיל ליה ר' ים כמותק ואיני יודע: ים בשני גבין כן עקומה כזה כך הולכות צלעותיו וחוליותיו: [א] ד"ה הכוחל עד סופו בסי"א. הכל מחוק: ט' בקונטרס דאחריותיו פריך: ט' בהרי מוינא ומדפיס' ליה: (ח) מה"ד שכי שמש אות ס' נמקח: ים שם ושכי אות ס' נמקח: ט' חן חסורי שמש:

(א) ומפי' גרמיה כאן ד"ה ותנא משמע ומפרש דכתיבנא הוא סיפור למתני' ויב' מד' הכהנים" פ"ח מלכות ציאת מקדש אלכא פ"ט ע"ש.

רבינו גרשום

באדם הכילין כו'. לא פסילי מדאורייתא אלא משום דבעינן איש ששוה בזרעו של אהרן: מאי איכא בין שאין שוה לזרעו ומשום מראית העין. דמשום מראית העין הוי קל מכולהו: איכא בינייהו עשה. דרבותי מורע אהרן הכהן מי ששוה בזרעו של אהרן ראוי לעבודה ושאינו שוה אין ראוי לעבודה והיינו לאו הכא מכלל עשה עשה. למראית העין אפילו איסור עשה ליכא: הכילון. לאכלא דרגא שוה משופע וחד למעלה: לפת. שרימה ראשו לפת שרוב למעלה מכל צדדין: ותנא. גבון שצוארו עומד באמצע ראשו שהראש בולט מכל סביביו. מקבא. דדמי ראשיה למקבא שכולט הפדחת הרבה לחור וכן העורף מאחוריו ולצדדיו שוה ראשו ודומה לפטיש שיוצא מלפניו ומלאחוריו והיינו מקבא כגון ותשם את המקבת בידה: שקוט מלפניו. שראשו בולט הרבה לפניו: ושקיפה מאחוריו. שדומה כמי שנחנק ממנו חתיכה מאחוריו והיינו שקיל פסיסא: דחביס מיהבם. שצוארו משוקע בין כתפיו ושמוט דאריך צוארו ורק ובולט צרפופו הרבה לחור: בעלי חטרות. שלועזין חלדירובא: קוקוריא ובישרא. היינו תחולל בעלמא: והובלגנין. איכא דאמרי שיש פלפון בעינו. ואי"ד שיוצא ירור: קרחנין וננסין תנינא כמתניתא ומאי קמ"ל ולשמעינן זבלגנין גירדא: כולהו איצטריך ליה דמהו דתימא משום מראית העין נינהו